

EL QUADERN AUTOBIOGRÀFIC: Una proposta per aprendre la llengua.

**Elisenda Puig i Salvador, Rosa Boixaderas i Sàez.
IES Isaac Albéniz. Badalona**

La idea de fer el **Quadern autobiogràfic** va sorgir poc temps després de l'arribada de la Xiao Sen, una nena xinesa de 14 anys, que vàrem escolaritzar a tercer d'ESO.

Ens resultava molt difícil de comunicar-nos amb ella i havíem d'organitzar-li activitats per a les diferents classes a què assistia. Calia diversificar el material que li proporcionàvem per a: hores de matèries que no podia seguir per dificultat lingüística, hores de català en el seu grup-classe i hores d'atenció individualitzada amb els altres nens xinesos del centre.

En el primer cas, al començament, treballava amb les feines que li havien donat al TAE¹ i posteriorment amb les activitats del llibre HOLA². A la classes de català, dues hores setmanals, a la professora li resultava problemàtic estar pendent cada dia de buscar-li algun exercici que pogués fer sense gaire ajuda, ja que estava en un grup de trenta alumnes i era difícil atendre-la com calia. D'altra banda, la psicopedagoga també havia de preparar material per a l'hora setmanal, de manera que vam decidir dissenyar un material adient que permetés estimular-li l'aprenentatge de la llengua i respongués a les necessitats plantejades. Així va sorgir la idea del Quadern Biogràfic que vam anar elaborant en coordinació continuada al llarg del curs. Aquesta coordinació permetia observar els avenços de la Xiao Sen i retocar i millorar la proposta inicial setmanalment.

El mètode de treball consistia en un primer pas de recerca de material (fotografies, objectes, etc.) a partir de les idees que li proposàvem. El segon pas el feia amb l'ajut del diccionari xinès-català i ens responia oralment qüestions sobre la seva vida. En tercer lloc, escrivia l'esborrany de l'activitat concreta i posteriorment el passava en net en unes cartolines que conformarien el Quadern. L'objectiu final seria la seva exposició oral a classe per part de la noia.

La proposta es basa en diverses tendències actuals, en el camp de la didàctica de segones i terceres llengües, que fan èmfasi en la necessitat de reconèixer els aspectes afectius que intervenen en el procés d'ensenyament-aprenentatge.

Per exemple, hi ha un seguit d'emocions positives com l'autoestima, l'empatia o la motivació que faciliten extraordinàriament l'aprenentatge d'idiomes. D'altra banda n'hi ha de negatives com l'ansietat, la por, la tensió, la ira o la depressió que fan molt difícil que l'alumnat progressi en

¹ Tallers d'Adaptació Escolar. Servei d'Ensenyament del Català.

² Boixaderas, R., Majó, M., Roquer, J., *Hola!*, Vic, Eumo Editorial, 1999.

l'adquisició de la nova llengua, per molt que ens esforcem a utilitzar tècniques o materials innovadors i atractius.

Cal destacar també que la relació entre afectivitat i ensenyament d'idiomes és de caràcter bidireccional, ja que, mentre que l'afectivitat pot millorar-ne l'aprenentatge, aquest aprenentatge pot contribuir de manera significativa a educar els alumnes de manera afectiva.

Per aconseguir, per tant, uns bons resultats per part de l'alumnat, hem de tenir en compte tant les seves necessitats cognitives com les afectives i això vol dir interessar-nos per la seva manera de ser i de pensar, per la seva pròpia naturalesa.

Finalment, cal tenir present que en el cas de l'alumnat nouvingut s'hi afegeix un altra dificultat i és que no es tracta solament d'aprendre una segona o una tercera llengua per interès cultural, sinó que es tracta d'aprendre-les per necessitat i en un context que no és el seu habitual. És a dir, no és el mateix aprendre anglès com a segona o tercera llengua a la teva pròpia ciutat que aprendre una nova llengua en un altre país.

D'altra banda, si partim de la idea que l'aprenentatge i l'ús de la llengua són processos transaccionals, entenent com a transacció l'acte de sortir d'un mateix per tal d'arribar als altres, és forçós que entre els alumnes que volen assolir una nova llengua i el professor/a i/o persones que els posin en contacte amb aquesta llengua sorgeixi empatia. L'empatia no tan sols els portarà a identificar-se amb una o unes persones, sinó també -i de retruc- amb la llengua i amb la cultura d'acollida.

Aconseguir que es creï entre ells i nosaltres (el professorat) aquesta necessària comunicació positiva, serà possible si som capaços de relacionar-nos-hi sense prejudicis culturals, és a dir, de manera que compreguin que no creiem que la nostra manera de ser sigui l'única i la millor i que els sapiguem transmetre que som receptius a les diferents maneres de viure i d'entendre el món.

Creiem que una manera d'aconseguir aquest doble objectiu, és a dir, l'empatia recíproca i l'acceptació per part seva de la nostra cultura, és donar-los les eines adequades per tal que ens puguin explicar qui són, com pensen i com vivien en el seu país d'origen, de manera que compreguin que valorem la seva cultura i així puguin valorar la nostra. En definitiva, que es creï, també de manera recíproca, una empatia intercultural.

Per això és important que, abans que nosaltres els parlem de nosaltres, ells ens parlin d'ells i del seu passat, per tal que el procés de dol que estan vivint no sigui tan dolorós i puguem ajudar-los a connectar-se amb la nostra llengua i el nostre país, acomplint així la nostra voluntat d'acollida.

Parlar i escriure sobre la pròpia vida, sobre el nostre passat, sobre el nostre país...vol dir pensar sobre el que érem i el que som ara, ens permet connectar millor el que vam viure en el passat i el que vivim en el present i ens prepara per viure el futur. I d'aquí sorgeix la nostra idea, adaptada a un

objectiu didàctic, de l'anomenada Escripura del jo.

És difícil de saber, a no ser que hàgim viscut una experiència similar, que sent i quin consol necessita un nen/a que, arrencat a vegades traumàticament del seu país, es veu de cop inserit en una societat desconeguda, a vegades terriblement desconeguda, que parla una llengua incomprendible, que menja unes coses incomedibles i que sovint el mira amb desconfiança i amb cara de “i ara què en fem d'aquest?”. És difícil de saber-ho, però potser ens seria més fàcil de comprendre-ho si els donéssim l'oportunitat d'explicar-nos-ho. Potser llavors, la seva integració i la nostra feina començarien a ser més fàcils.

Però, com ens ho poden explicar si no dominen el nostre idioma i a vegades tan sols tenen un diccionari com a interlocutor? Doncs a partir d'un material senzill, pensat a partir d'elements simples que qualsevol emigrant porta a la seva maleta física o mental quan marxa de casa.

Els elements personals com les fotos, les cartes, els bitllets, els regals, les músiques evocadores...ens fan recuperar moments perduts, reconsiderar fets i experiències, redescobrir-nos a nosaltres mateixos i el nostre passat. L'evocació de moments compartits amb la família o amb els amics, el record de la terra on hem viscut i el seu paisatge ens provoca emocions i enyorances difícils de compartir quan som lluny de casa i que ens agradaria molt de poder explicar i compartir.

Aquests elements personals, aquests records i aquests moments emotius han estat el nostre punt de partida per elaborar el material de treball de la Xiao Sen i, encara que sempre es pot aprofundir més, creiem que aquest ha de ser el punt d'arrencada a partir del qual descabdellar el fil emotiu que ajudarà a nens i nenes recent arribats a Catalunya a aprendre el català.

El **Quadern Autobiogràfic** té en una sèrie d'apartats cada un dels quals pertany a un tema biogràfic de la vida de la Xiao Sen a la Xina. Alguns dels apartats, per exemple, són: el meu nom, La meva família, Amics i companys que vaig deixar a la Xina, El meu país, la Xina, La casa on vivia, Llengua, costums i tradicions de la Xina...

Una vegada elaborat tot el llibre, la Xiao Sen en va fer la presentació als seus companys de classe.

Va ser una experiència molt positiva tant per ella com per als nois i noies que la van escoltar amb molta atenció i interès. Van descobrir aspectes de la cultura xinesa i de la vida d'una noia xinesa explicats en primera persona per una companya de la mateixa edat que ells. Després els companys li van fer un petit obsequi i es va acabar amb un berenar.

El procés i la realització final del treball ens ha ajudat a confirmar que: **l'afectivitat és un factor essencial en l'aprenentatge d'una nova llengua.** El primer contacte d'aquests nois i noies nouvinguts amb el català condiona la motivació per aprendre'l. Per tant, és bàsic que des de l'inici sentin que establim vincles afectius entre la seva llengua nadiua i la seva

cultura i la nostra. Per tal que això sigui possible, cal proporcionar a l'alumnat unes condicions favorables: temps per païr la seva situació, temps per saber on són i qui som, temps per establir ponts entre les seves vivències anteriors i les noves i especialment oferir-los un material personalitzat que faci possible la seva implicació afectiva amb la llengua.

Si bé en el cas de la Xiao Sen es fa difícil la comprovació objectiva del seu avenç lingüístic, ja que també assistia a un TAE, el que sí que podem constatar és que d'una banda sempre ha manifestat interès per aprendre la llengua i de l'altra s'ha integrat plenament en les activitats culturals que s'han portat a terme al centre. Per exemple, ha assistit al Crèdit de Síntesi a l'Empordà i a d'altres sortides amb el seu grup-classe.

També cal ressaltar que en l'exposició final del Quadern Autobiogràfic, tot i que estava impressionada davant de l'expectació dels companys i companyes, va ser capaç de parlar i llegir de manera fluïda així com respondre sensiblement a les mostres d'afecte que li van demostrar. Estem segures que aquesta experiència l'haurà marcat positivament i que el seu record la predisposarà a voler a aprendre cada vegada més la llengua catalana.

D'altra banda, quan canviï de centre portarà amb ella una maleta viatgera en forma de Quadern Autobiogràfic que li permetrà presentar-se als nous companys i al nou professorat de manera atractiva i simpàtica. Li haurem proporcionat una eina comunicativa a través de la qual podrà establir ràpidament els vincles afectius que necessita.

Aquest material, experimentat al llarg del curs 2001-2002, ha estat revisat, reestructurat i finalment publicat, el juny de 2003, amb el títol *El Meu Àlbum* per l'Editorial Eumo de Vic. El llibre consta de dues parts. La primera, QUI SÓC I D'ON VINC, és l'ÀLBUM personal pròpiament dit. En la segona, PARAULES I FRASES, l'usuari hi trobarà l'inventari de lèxic i estructures que li permetran completar la primera.